

tussen water van twintig of honderd graden is — letterlijk — een graadsverschil, maar warm water in de eerstgenoemde graad is mijn bad, het andere mijn dood.

Ongekwalficeerd leven is een waarde-oordeel dat bij een stand van zaken aansluit en op grond daarvan eerst mogelijk gemaakt wordt. Men heeft dit — blijkens de geschiedenis van de rechtspraak betreffende abortus — ook altijd wel geweten en ernaar gehandeld. De tijdsbepalingen van menige wetgever, welke moesten aangeven vanaf welk stadium abortus arte provocatus strafbaar geacht werd, hangen ermee samen. Ziet men in de redenering van het niet of nauwelijks gekwalficeerde leven (in bovengenoemde zin) niets, dan is abortus zoveel als: de ene mens terwille van de andere uit de weg ruimen. Ik zal niet beweren dat een dergelijke handeling nooit van een mens gevraagd kan worden, maar geloof niet dat een *abortusteam* dergelijke beslissingen kan nemen. In elk geval: voor een dergelijke ethische verantwoording van haar handeling zou ik haar willen bewaren.

Leeghoofdigheid en genotzucht

Tenslotte een vraag die niet het pleidooi voor een ruimere armslag maar wel de bestaande praktijk treft: maken we het op deze manier de mensen niet te gemakkelijk, zodat we straks alleen nog — zoals we dr. Rietveld horen zeggen — mensen over hebben die door leeghoofdigheid en genotzucht getypeerd zijn?

Het zal duidelijk zijn uit welke totaal andere motieven mijn pleidooi is voortgekomen. Zij worden door dr. Rietveld niet eens in het gesprek betrokken. Toch begrijp ik, naar ik meen, de achtergrond van waaruit hij wil spreken. Is het christelijk om de lasten van het bestaan zó vaardig te ontlopen als wij met behulp van moderne technieken tegenwoordig kunnen doen?

Ik zou daarop willen antwoorden dat ieder mens, met behulp van alle technieken die hem ter beschikking staan, te allen tijde *een ander* moet helpen de lasten van het bestaan te verlichten of hem daarvan zo mogelijk te bevrijden. Daaraan zou ik dan toevoegen: op welke wijze hij zelf lasten wil dragen ter integratie van zijn mens-zijn, moeten wij aan hemzelf overlaten. Maar in geen geval mogen wij andere mensen lasten opleggen, resp. laten houden